

**UNABINING KURTAK PAYVAND QILINGAN KO'CHATLARINI SIFAT
KO'RSATKICHLARIGA O'G'IT ME'YORLARINING TA'SIRI
ВЛИЯНИЕ НОРМЫ ВНЕСЕНИЯ УДОБРЕНИЙ НА КАЧЕСТВЕННЫЕ
ПОКАЗАТЕЛИ ПРИВЕНЕННЫХ СЯНЕЦ УНАБИ
THE EFFECT OF FERTILIZER RATE ON THE QUALITY INDICATORS OF UNAB'S
BUD GRAFTED SEEDLINGS**

Xalmirzaeva L. B.

Samarqand veterinariya meditsinasi instituti, q.x.f.d.

Abdurasulov F.Sh.

magistrant

Annotatsiya. Unabining istiqbolli navlarini tanlash, urug'larni sifat ko'rsatkichlari va urug' ko'chatlarning o'sishiga o'stiruvchi stimulyatorlarning va oziklantirish usullarini usishiga ta'sirini aniqlash.

Аннотация. Отбор перспективных сортов Унаби, определение влияния стимуляторов роста и способов подкормки на показатели качества семян и рост рассады.

Annotation. Selection of promising varieties of Unabi, determining the effect of growth stimulants and feeding methods on seed quality indicators and seedling growth.

Kalit so'zlar. Tanlash, urug', ko'chat, stimulyator, usul, o'g'it, go'ng, sifat.

Ключевые слова. Селекция, семена, рассада, стимулятор, способ, удобрение, навоз, качество.

Keywords. Selection, seed, seedling, stimulant, method, fertilizer, manure, quality.

Mavzuning dolzarbligi. Unabi– Ziziphus jujube Mill.(chilonjiyda, Xitoy finigi, zizifus, yuyuba, anab) jumrutdoshlar oilasi (*Rhamnaceae Juss.*) ga kiruvchi subtropik meva daraxti bo'lib (bo'yi 6-10 m.) uning vatani Xitoy, Hindiston va Afg'oniston hisoblanadi. Yer yuzida uning 100 dan ortiq turi ma'lum.

So'nggi yillarda dunyoning sanoat asosida unabi yetishtiruvchi Xitoy, Hindiston, Janubiy Koreya kabi mamlakatlarida ozuqaviyligi va shifobaxshligi jihatdan yuqori o'rnlarni egallovchi ushbu mevali o'simlikni yetishtirish xajmi va sifatini oshirish bo'yicha qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda.

Tadqiqot maqsadi. Samarqand viloyati sharoitida unabi ko'chatlarini oziklantirish usullarini o'sishiga ta'sirini o'rganish.

Tadqiqot vazifalari. ekish oldi stratifikatsiyalangan unabi navi urug'larni o'stiruvchi stimulyatorlar eritmasida ishlanib ekilganda urug'larni dala unuvchanligi, o'sishi, rivojlanishi va urug' ko'chatlarining shakllanishini va kurtak payvand qilingan ko'chatlarini sifat ko'rsatkichlariga o'g'it me'yorlarining ta'sirini o'rganish.

Tadqiqotning ob'ekti sifatida unabining Мелкоплодный №1, Та-yan-szao, U-sin-xun navlari, o'stiruvchi stimulyatorlar, borat (H_3BO_3), qahrabo kislotalari, xosilin (20% gibberilin) va o'g'it me'yorlari 1- o'g'itsiz-nazorat; 2- $N_{120} P_{60} K_{30}$ -fon; 3- $N_{120} P_{60} K_{30}+2$ xizmat qilgan.

Ko'chatzorda qo'llanilgan o'g'itlar va bargdan qo'shimcha oziqlantirish bahorda kurtak payvand qilingan unabi ko'chatlarning sifat ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. Olingan ma'lumotlarni tahlil qilganda Та-yan-szao navi ko'chatning balandligi variantlar bo'yicha 82,7 (o'g'itsiz-nazorat) -96,4 sm ni (chirigan go'ng 20 t/ga + $N_{120} P_{60} K_{30} +2$ marta bargdan oziqlantirish

CO(NH₂)₂-7%) tashkil qildi.

Payvand qilingan ko'chatlarni parvarishlashda N₁₂₀ P₆₀ K₃₀-fon va chirigan go'ng 20 t/ga miqdorida qo'llanilganda O'g'itsiz-nazorat variantga nisbatan bir ko'chatning bo'yi mos ravishda 7,5-4,5 sm balandroq bo'lgani qayd etildi va 90,2 (N₁₂₀ P₆₀ K₃₀-fon)-87,2 (chirigan go'ng 20 t/ga) sm ni tashkil qildi. U-sin-xun navida bu ko'rsatkichlar mos ravishda 5,9-2,9 sm balandroq va 88,1 (N₁₂₀ P₆₀ K₃₀-fon)-85,0 sm ni(chirigan go'ng 20 t/ga) tashkil qildi .

Chirigan go'ng 20 t/ga mineral o'g'itlar bilan birgalikda qo'llanilganda (+N₁₂₀ P₆₀ K₃₀-fon) o'g'itsiz (nazorat) variantga nisbatan ko'chat bo'yi 7,8 sm ga balandroq bo'lgani aniqlandi va o'rtacha 90,0 sm ni tashkil qildi.

Organomineral o'g'itlar bilan birgalikda o'suv davrida payvand qilingan ko'chatlarni 1 marta bargdan karbamid (mochevina) bilan oziqlantirgan variantlarda o'simliklarning bo'yi 88,2 (chirigan go'ng 20 t/ga +1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH₂)₂-7%), 90,7 (N₁₂₀ P₆₀ K₃₀+ 1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH₂)₂-7%), 95,4 sm ni (chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ +1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH₂)₂- 7%) tashkil qildi va mos ravishdao'g'itsiz-nazorat variantga nisbatan5,7; 8,0 va 12,5 sm ga bo'yi balandroq bo'lgani qayd etildi.

Ko'chat bo'yi, tananing diametri va asosiy ildizlarning uzunligibo'yicha eng yuqori ko'rsatkichlar chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ +2 marta oziqlantirish CO(NH₂)₂-7% va chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ + 1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH₂)₂- 7 % variantlardan olindi.

Bu variantlarda ko'chat bo'yi, tananing diametri va asosiy ildizlarning uzunligi ko'rsatkichlari mos ravishda 96,4 sm, 12,9 mm, 43,2 sm (chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ + 2 marta bargdan oziqlantirish CO(NH₂)₂-7%) va 95,4 sm, 12,6 mm,42,5 sm (chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ +1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH₂)₂-7%) ni tashkil qildi. Nisbatan yuqori sifat ko'rsatkichlari chirigan go'ng 20 t/ga+ N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ variantdan olindi va ko'chat bo'yi 92,3 sm ni, tananing diametri 12,1 mm ni va asosiy ildizlarning uzunligi 41,4 sm ni tashkil qildi. U-sin-xun navida tananingeng yuqori ko'rsatkichlar chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ +2 marta bargdan oziqlantirish va chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ .

1-jadval

Unabining kurtak payvand qilingan ko'chatlarini sifat ko'rsatkichlariga o'g'it me'yorlari va bargdan qo'shimcha oziqlantirishning ta'siri,

№	Tajriba varianti	Ko'chat bo'yi, sm	Tananing diametri, m	Asosiy ildizlarninguzunligi.sm
Ta-yan-szao navi				
1.	O'g'itsiz (nazorat)	82.7	10.4	37.2
2.	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ -fon	90.2	11.9	41.4
3.	Chirigan go'ng 20 t/ga	87.2	11.1	40.1
4.	Chirigan go'ng 20 t/ga+ N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀	92,3	12.1	41.9
5	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ + 1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	90.7	11.9	41.5
6	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ + 2 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	91.6	12.0	41.7
7.	Chirigan go'ng 20 t/ga +1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	88.2	11.4	40.3
8.	Chirigan go'ng 20 t/ga +2 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	89.2	11.7	40.9

9.	Chirigan go'ng 20 t/ga +N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ +1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	95.4	12.6	42.5
10.	Chirigan go'ng 20 t/ga +N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ +2 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	96.4	12.9	43.2
EKF ₀₅ 6,781,16 Sx% 2,492,94				
U-sin-xun navi				
1.	O'g'itsiz (nazorat)	82.2	10.2	36.9
2.	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ -fon	88.1	11.6	39.9
3.	Chirigan go'ng 20 t/ga	85.0	10.9	38.6
4.	Chirigan go'ng 20 t/ga+ N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀	90,0	11.9	40.5
5	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ + 1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	88.7	11.6	40.0
6	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ + 2 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	89.1	11.8	40.3
7.	Chirigan go'ng 20 t/ga +1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	86.1	11.1	38.8
8.	Chirigan go'ng 20 t/ga +2 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	87.0	11.4	39.5
9.	Chirigan go'ng 20 t/ga +N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ +1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	93.1	12.3	41.0
10.	Chirigan go'ng 20 t/ga +N ₁₂₀ P ₆₀ K ₃₀ +2 marta bargdan oziqlantirish CO(NH ₂) ₂ -7%	94.2	12.7	41.8
EKF ₀₅ 6,731,29 Sx%2,703,28				

Bahorda kurtaklar yashil qalamchalardan qirqib olib ko'chatlarda Melkoplodniy kisliy 1 payvandtakka kurtak payvand qilingan ko'chatlarni ikki marta karbamidning -7% eritmasi bilan bargidan oziqlantirish ko'chatlarni o'sish ko'rsatkichlarini yuqori bo'lishini ta'minladi. Chirigan go'ng 20 t/ga mineral o'g'itlar bilan birgalikda qo'llanilganda (+N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ -fon) o'g'itsiz (nazorat) variantga nisbatan ko'chat bo'yi 7,8 sm ga balandroq bo'lgani aniqlandi va o'rtacha 90,0 sm ni va tananing diametri va asosiy ildizlarninguzunligi ko'rsatkichlari mos ravishda 96,4 sm, 12,9 mm, 43,2 sm (chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ + 2 marta bargdan oziqlantirish CO(NH₂)₂-7%) va 95,4 sm, 12.6 mm, 42,5 sm ni (chirigan go'ng 20 t/ga +N₁₂₀ P₆₀ K₃₀ + 1 marta bargdan oziqlantirish CO(NH₂)₂-7%) tashkil qildi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Bo'riev X.Ch va boshqalar. Mevali va rezavor mevali o'simliklar bilan tajribalar o'tkazishda xisoblar va fenologik kuzatuvlar metodikasi. Uslubiy qo'llanma – Toshkent, 2014.
- 2.АлиевХ.А. Агробиологические и технологические особенности производства, хранения и переработки плодов унаби . М., 2009. – 223 с.
- 3.Aripov A.U., Aripov A.A. Urug'li intensiv meva bog'lari. –Toshkent, 2013. – B. 24-145.
- 4.Axmedjanov J., Sanaev C., Normurodov D., “Bahorda kurtak payvand qilingan unabi ko'chatlarining sifat ko'rsatkichlariga bargdan qo'shimcha oziqlantirishning ta'siri O'zbekiston qishloq xo'jaligi jurnalining “AGRO ILM” ilovasi 1 son. 2016. – B. 36-37.